

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA**

Seduta tat-12 ta' Frar, 2004

Citazzjoni Numru. 1155/1994/1

**Albert Mizzi ghan-nom u in rapprezentanza tas-
Socjeta' Malta Shipbuilding Company Limited, Marsa
Shipyards, Marsa**

Vs

**John H Sorotos u John E Sullivan ghan-nom u in
rapprezentanza tas-Socjeta' J.B. Sorotto Limited – u
din is-Socjeta' bhala agent jew rapprezentanti f'Malta
“ta Simonsen & Slang A.S. Time-Charterers” (zieda
awtorizzata b'digriet tal-5 ta' Dicembru, 1994) ta' l-
armatturi u/jew operaturi tal-vapur m.v. “IRAFOSS” –
International Mercantile & Shipping Services,
Exchange Buildings, Republic Street, Valletta**

Il-Qorti,

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat ic-citazzjoni pprezentata mis-socjeta' attrici fit-12 ta' Awissu, 1994, *li in forza taghha, wara li ppremettiet illi l-attur nomine importa f'Malta fuq il-vapur m.v. "IRAFOSS" "equipment" varju, spedit mis-Socjeta' Norvegiza Ulstein International A S, ghall-uzu fuq Hull Numru 175;*

Ippremettiet illi l-kariku tghabba mill-port ta' Ulsteinvik Bergen fin-Norvegja skond *liner bill of Lading* No. 1 u nhatt f'Malta fl-istess Tarzna ta' l-istanti nomine fit-23 ta' Awissu, 1993;

Ippremettiet illi wara l-iskarika *gie skopert illi wiehed mill-equipment, u cioe' l-"Main Switchboard",* kellu hsarat konsiderevoli;

Ippremettiet illi dawn il-hsarat avveraw waqt il-kors tat-trasport marittimu u ghalhekk ghandhom jirrispondu ghalihom il-konvenuti *nomine*;

Talbet ghalhekk is-socjeta' attrici biex il-konvenuti *nomine* ighidu ghaliex din il-Qorti ma ghandhiex:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi d-danni fuq imsemmija sofferti mill-attur *nomine* minhabba l-hsarat li graw fil-"*Main Switchboard*" destinat ghall-*Hull 175* karikat fuq il-vapur m.v. "IRAFOSS", graw bhala rizultat ta' traskuragni, negligenza, imperizja u tort tal-konvenuti *nomine*,

2. Tillikwida, okkorendo bl-operat ta' periti nominandi, id-danni hekk subiti mill-attur *nomine*, u

3. Konsegwentament tikkundanna lill-istess konvenuti *nomine* jhallsu lill-attur *nomine* l-ammont hekk likwidati *in linea* ta' danni;

Bl-interessi u bl-ispejjez, komprizi dawk ta' l-ittra ufficcjali tas-6 ta' Lulju, 1994, kontra l-konvenuti *nomine* ingunti minn issa ghas-subizzjoni.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuti li in forza taghha huma ecepew illi :-

Kopja Informali ta' Sentenza

1. In linea preliminari mhuwiex car mill-atti tal-kawza min qed jigi mharrek bhala konvenut.

(i) F'kaz illi l-attur qieghed jiccita lis-socjeta' J.B. Sorotto Limited "*de proprio*", jigi eccepit illi din ma kellha l-ebda funzjoni fil-garr tal-merkanzija u kwindi ma tirrispondix ghat-talbiet attrici;

(ii) F'kaz illi l-attur qieghed ifittex lill-armaturi u/jew operaturi tal-vapur M.V. Irafoss "*in personam*", jigi eccepit illi c-citazzjoni hija nulla stante illi ma gietx identifikata l-persuna in kwistjoni.

(iii) F'kaz illi l-attur qieghed ifittex il-vapur "*in rem*", jigi eccepit in-nuqqas ta' gurdizzjoni ta' din il-Qorti fl-assenza tal-bastiment in kwistjoni hawn Malta.

2. Illi subordinament u minghajr pregudizzju ghal permess, it-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt stante li mhumiex responsabbli ghall-ebda danni allegatament kawzati fl-apparat in kwistjoni.

3. Illi minghajr pregudizzju ghall-permess, kwalunkwe responsabbilita' tal-konvenuti hija limitata skond il-polza ta' kariku u l-ligi.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet;

Rat il-verbal registrat fl-udjenza tal-5 ta' Dicembru, 1994, fejn fid-dawl ta' korrezzjoni fl-atti mitluba mis-socjeta' attrici u akkolta mill-Qorti, is-socjeta' konvenuta irrinunzjat ghall-ewwel eccezzjoni taghha;

Rat id-decizjoni ta' din il-Qorti tad-9 ta' April, 2001, li in forza taghha cahdet it-tieni eccezzjoni tal-konvenut *nomine*, laqghet l-ewwel talba attrici kif dedotta a spejjez tal-konvenuti *nomine*, u peress li dik kienet biss decizjoni in parte, b'dana li kien ghad fadal x'jigu decizi wkoll iz-zewg talbiet l-ohra konsegwenzjali, halliet l-kawza ghall-provi dwarhom, salv ostakolu legali;

Semghet il-provi li ressqu l-partijiet;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet;

Rat in-Noti ta' l-Osservazzjonijiet tal-partijiet;

Rat li l-kawza thalliet ghal-lum ghas-sentenza;

Ikkunsidrat;

Il-bazi ta' din il-kawza hija l-importazzjoni da parti tas-socjeta' attrici ta' merkanzija varja li kellha tasal Malta minn Norvegja abbord il-vapur *m.v. Irafoss* li fil-fatt wasal f'Malta fit-23 ta' Awissu, 1993. Meta l-merkanzija giet skarikata minn abbord il-vapur, instab li wiehed mill-*equipment* importat, il-*"main switchboard"*, kellu hsarat konsiderevoli. Dan l-*iswitchboard* kien destinat biex jintuza ghall-Hull 175 li kien fil-Marsa Shipyard. Is-socjeta' attrici qed titlob kumpens ghall-hsarat li garbet din l-*iswitchboard*.

B'sentenza moghtija fid-9 ta' April, 2001, din il-Qorti kienet derimiet il-kwistjoni tar-responsabbilta' ghall-hsara, u kienet sabet li, nonostante id-*disclaimer* tas-socjeta' konvenuta, hija, bhala agenti tal-vapur in kwistjoni, kienet fil-fatt responabbli ghall-hsarat li garbet il-*"main switchboard"* in kwistjoni.

Li baqa', ghalhekk, x'jigi determinat, huwa l-ammont ta' kumpens li ghandu jithallas, fid-dawl ta' l-eccezzjoni sollevata mis-socjeta' konvenuta, li l-ammont huwa, f'kull kaz, limitat skond il-polza ta' karigu u l-ligi.

Skond is-socjeta' attrici, il-valur tas-*switchboard* kien ta' LM52,244, u peress li bil-hsara li garbet giet dikjarata spiccata, kellha tixtri ohra bil-prezz ta' LM48,916. Min-naha l-ohra l-Artikolu IV (5) tal-*Hague Rules* inkorporati f'legizlazzjoni lokali, u cioe', il-*Carriage of Goods by Sea Act*. Kap. 140, jiddisponi illi

"Neither the carrier nor the ship shall in any event be or become liable for any loss or damage to or in connection with goods in an amount exceeding Lm100 per package

or unit, as the equivalent of that sum in other currency, unless the nature and value of such goods have been declared by the shipper before shipment and inserted in the bill of lading”.

Issa, filwaqt li hu veru li dawn ir-regoli japplikaw biss ghat-trasport ta' merkanzija minn Malta ghall-port iehor barra minn dawn il-gzejjer, u mhux ghat-trasport ta' merkanzija lejn Malta (art 3 tal-Kap 140 – “Sammut noe vs Bianchi noe et”, deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Kummerc fit-3 ta' Mejju, 1990), hu daqstant veru wkoll li kif qalet wara l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell fl-istess kawza deciza fis-7 ta' April, 1998, il-partijiet jistghu, fuq il-*Bill of Lading*, jaqblu fuq l-applikazzjoni ta' dawk ir-Regoli, u meta jigri dan, huma dawk ir-Regoli li japplikaw u mhux ir-regoli generali elenkati fil-Kodici tal-Kummerc. L-awtur John F Wilson, fil-ktieb *“Carriage of Goods by Sea” (Longman Press 4th Edition 2001, page 189)* jghid b'mod koncess izda car li *“it must be remembered that the parties are free expressly to incorporate the Hague/Visby Rules into a bill of lading or non-negotiable receipt in situations where the Rules would not otherwise be applicable.*

Issa, f'dan il-kaz, dan hu li fil-fatt gara. Klawsola 2 tal-*Bill of Lading* tikkontjeni dik li tissejjah il-*Paramount Clause*, li tissoggetta l-kuntratt ghall-*Hague Rules* li kienu gew promulgati gewwa Brussells fil-25 ta' Awissu, 1924. Kwindi, dik il-klawsola, l-Artikolu IV (5) tar-Regoli, ghandha titqies applikabbli ghall-kaz.

Fuq din il-klawsola, l-imsemmi awtur John F Wilson jghid (pag. 198) dan:

“The concept of limitation of liability in its various forms has a history dating back to the sixteenth century and was originally designed to encourage investment in shipping. While the justification for its continued retention in the context of the package limitation in the contract of carriage is less evident, it does still serve two useful purposes. It protects the carrier from the risk associated with cargoes of high undisclosed value and, by

establishing a standard level of liability, enable him to offer uniform and cheaper freight rates”.

Fil-kaz in ezami, il-*Bill of Lading* ma tikkontjeniex deskrizzjoni la tan-natura u lanqas tal-valur ta' dik il-merkanzija, u kwindi tapplika l-limitazzjoni kontenuta fl-Artikolu imsemmi.

Il-merkanzija in kwistjoni kienet ippakkjata f'gagga ta' l-injam. Kif spjega x-xhud Joseph Cavallo (a fol 57 tal-process), il-gagga kienet ta' l-injam, maghmula strixxi strixxi, mbieghda minn xulxin, l-*equipment* kien miksi bi *plastic* ohxon u *gablo*. Il-merkanzija tnizzlet u garret bi *crane* u giet trasportata b'*fork lifter*.

Hu car allura, li l-merkanzija in kwistjoni ghandha titqies bhala “*package*” jew “*unit*” (it-test Malti juza l-kliem “*ghal kull koll jew ghal kull haga*”). Fil-gurisprudenza taghna gie accettat l-karozzi ma ghandhomx jigu kkunsidrati bhala “*packages*” ai termini ta' din il-klawsola (“Staines noe vs Apps noe”, deciza mill-Onorabbli Qorti ta' l-Appell fl-24 ta' April, 1998); f'kaz ta' *pallets*, pero' gie deciz li din il-limitazzjoni tapplika (“Farrugia noe vs Mizzi noe”, deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Kummerc fit-18 ta' April, 1977).

Il-makkinarju meritu ta' din il-kawza ma kienx mikxuf u kien f'kaxxa, u kwindi ghandu jitqies li l-oggett kien koll jew haga li ghalha tapplika l-limitazzjoni. Kwindi, ir-responsabbilta' tas-socjeta' konvenuta ma tistax tkun aktar minn LM100, u dana skond l-artikolu IV (5) ta' l-Iskeda tal-Kap 140 tal-Ligijiet ta' Malta.

Is-socjeta' attrici mhux qed tecepixxi li l-klawsola in kwistjoni hija nulla. Ghal kull *buon fini*, pero', jinghad li l-Qrati taghna gieli illimitaw l-effetti ta' klawsola ta' ezoneru, izda mhux ta' klawsola ta' limitazzjoni ta' danni. Hekk fil-kaz “Atlas Insurance Agency Ltd. vs Advanced Shipping Ltd” deciza mill-Onorabbli Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) fis-7 ta' Lulju, 2003, intqal li, “Id-dottrina in materja turi li mhux il-klawsoli kollha ta' ezoneru huma leciti, u ma jistghu qatt ikunu leciti sal-punt li bihom ikun hemm dak li tissejjah “*assicurazione delle colpe proprie*” (ara wkoll

“Camilleri et vs Mifsud et ., deciza mill-Onorabbli Qorti ta’ l-Appell fit-8 ta’ Marzu, 1957, u “Woods noe vs Curmi noe” deciza minn din il-Qorti fis-27 ta’ Gunju, 2003).

Min-naha l-oħra, din il-Qorti ma tiskontra xejn hazin illi l-partijiet jiftieħmu, min qabel, x’ghandhom ikunu d-danni f’kaz ta’ xi nuqqas, u, fil-fatt, kemm-il darba f’kuntratti ta’ certi importanza issib klawsola li tillikwida minn qabel id-danni f’kaz ta’ dewmien jew ksur tal-kuntratt, u dawn jigu onorati mill-Qrati. Hafna drabi din tieħu l-forma ta’ penali, li meta tkun hekk kontrattata tirraprezenta kumpens għad-danni minhabba non-ezekuzzjoni ta’ l-obbligazzjoni (ara “Spiteri vs Sammut”, deciza minn din il-Qorti fit-2 ta’ Lulju, 2003). L-artikolu 1138 tal-Kodici Civili, fil-fatt, espressament jippermetti fteħim simili, meta jghid, *“Meta l-fteħim jistabbilixxi illi l-parti li tonqos mill-esekuzzjoni tieghu għandha thallas somma determinata bhala danni, ma tistax tigi mogħtija lill-parti l-oħra somma akbar jew iżghar”*. Il-klawsola in kwistjoni hija parti mill-*Hague Rules* li gew inkorporati bhala parti mill-fteħim inkorporat fil-*Bill of Lading*. Dawn huma kondizzjonijiet ben magħrufa man-nies midhla fil-marittimu, u, kwindi, japplikaw bhal kull parti oħra ta’ l-istess fteħim.

Għaldaqstant, għar-ragunijiet premissi, tid-disponi mit-tieni u t-tielet talba attrici billi tikkundanna lis-socjeta’ konvenuta thallas is-somma ta’ Lm100 (mitt lira Maltin) lis-socjeta’ attrici *in linea* ta’ danni u dan bl-imghaxijiet legali mit-23 ta’ Awissu, 1993, sal-pagament effettiv.

L-ispejjez tal-kawza jithallsu mis-socjeta’ konvenuta.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----